

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1919.

Första kammaren.

Nr 21.

Lördagen den 29 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr *Tham* väckte en motion nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosafällverkning.

Motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Vid ånyo skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall medgiva riksbanken viss ökad sedelutgivningsrätt, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmäldes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 73, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall medgiva riksbanken viss ökad sedelutgivningsrätt.

Skrivelseförslaget godkändes, under förutsättning att jämväl andra kammaren bifölle vad utskottet hemställt i sitt utlåtande nr 32.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under civildepartementet hörande utlåningsfonder jämte en i ämnet väckt motion;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1919 gjorda framställning om ökning av lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby; samt

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1919 gjorda framställning om låne-

understöd till svenska diakonissällskapet för uppförande å Viebäck av ett fjärde skyddshem.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar jämte en i ämnet väckt motion.

Uti en till riksdagen den 13 december 1918 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 16. hade Kungl. Maj:t. under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, att i de i berörda protokoll närmare angivna, under 11 särskilda punkter upptagna ärenden medgiva försäljning av kronoegendomar eller upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Utskottet hade i förevarande utlåtande avfattat sin hemställan under elva särskilda punkter.

På framställning av herr talmannen beslöts, att utlåtandet skulle företagas till avgörande på det sätt att först föredroges punkten 8 och därefter övriga punkter i ett sammanhang.

Punkten 8.

Ang. försäljning av vissa kronolägenheter i Foss socken.

I punkten 8 av förevarande proposition hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att lägenheterna Gladebacken, Hällan nr 1, Hällan nr 3 med Hällan nr 2, Nybygget, Lilla Aspeskogen, Bukten, Kattkärr och Grinden finge var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från kronoegendomen 1 mantal Faleby nr 1 med lägenheten Korsvik nr 1, ett torp, i Foss socken av Göteborgs och Bohus län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, under villkor att de särskilda lägenheternas innehavare skulle äga rätt till fri utfartsväg över övriga lägenheters och stamhemmanets mark, att de till lägenheten Bukten angränsande lägenheterna skulle äga rätt att hava sina vid stranden av Gullmarsfjorden å Bukten befintliga bryggor och fiskebodas kvarstående ävensom rätt till fritt tillträde till desamma samt att Foss kommun skulle äga att hava sina å lägenheten Hällan nr 2 befintliga byggnader kvarstående, så länge Leonard Johansson levde och bebodde desamma.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft en inom andra kammaren väckt, till utskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 292, av herr *Osberg*, vari hemstälts, att riksdagen måtte medgiva Samuel Edvard Hansson och Anton Myrbeck rätt att förvärva de nu av dem innehavda lägenheterna Aspeskogen och Västra Korsvik till pris, som av uppskattningsmännen

åsatts desamma, och för övrigt under samma villkor, som gällde för övriga till avsöndring föreslagna lägenheter under hemmanet Faleby.

Ang. försäljning av vissa kronolägenheter i Foss socken.
(Forts.)

Utskottet hade i nu föredragna punkt av angivna skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts under denna punkt gjorda framställning, medgiva, att lägenheterna Gladebacken, Hällan nr 1, Hällan nr 3 med Hällan nr 2, Nybygget, Lilla Aspekogen, Bukten, Kattkärr och Grinden finge var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från kronoegendomen 1 mantal Faleby nr 1 med lägenheten Korsvik nr 1, ett torp, i Foss socken av Göteborgs och Bohus län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems lägenheter från kronoegendomar, under villkor att de särskilda lägenheternas innehavare skulle äga rätt till fri utfartsväg över övriga lägenheters och stamhemmanets mark, att de till lägenheten Bukten angränsande lägenheterna skulle äga rätt att hava sina vid stranden av Gullmarsfjorden å Bukten befintliga brvgor och fiskebodar kvarstående ävensom rätt till fritt tillträde till desamma samt att Foss kommun skulle äga att hava sina å lägenheten Hällan nr 2 befintliga byggnader kvarstående, så länge Leonard Johansson levde och bebodde desamma; samt

b) i anledning av herr Osbergs förevarande motion i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om förnyad utredning rörande försäljning av lägenheterna Aspekogen och Västra Korsvik samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill denna utredning kunde föränleda.

Reservation hade anmälts av herr *Ericsson, Aaby*, greve *Wachtmeister, Axel*, samt herrar *Barthelson, Öhman* och *Welanders*, vilka dock ej antytt sin mening.

Greve *Wachtmeister, Axel*: Herr greve och talman! Mot detta utskottsutlåtande hava fem förstakammarledamöter reserverat sig och bland dem jag. Reservationen gäller mom. b), i vilket utskottet hemställer, att riksdagen må, »i anledning av herr Osbergs förevarande motion i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om förnyad utredning rörande försäljning av lägenheterna Aspekogen och Västra Korsvik samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill denna utredning kan föränleda», detta i akt och mening, att innehavarna av dessa torp måtte få möjlighet att tillhandla sig torpen. Vi reser vanter anse, att frågan är fullständigt utredd dels i Kungl. Maj:ts proposition och dels genom de upplysningar, som kommit utskottet till del efteråt, och vi anse också, att det ligger fullt klart, att Kungl. Maj:t fattat ett riktigt beslut, då Kungl. Maj:t icke i propositionen föreslagit dessa bägge lägenheter till försäljning. Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition, hava alla myndigheter, från uppskattningsmännen, jägmästaren och domänintendenten till domänstyrelsen och Konungens be-

Ang. försälj-
ning av vissa
kronolägen-
heter i Foss
socken.

(Forts.)

fallningshavande, på det bestämdaste avstyrkt, att dessa lägenheter skulle försäljas. Huvudskälet är, att en stor och vacker gård med en präktig kronopark då skulle bliva nästan helt och hållet avstängd från saltsjön. Nu föreslår utskottet, att detta skulle avhjälpas på sådant sätt, att det förbehölles huvudgården fri utfartsväg till saltsjön ävensom område för lastageplats å lägenheten Aspeskogen. Men det är dock icke detsamma. Det är en betydlig skillnad, om man är i tillfälle att kunna välja den genaste vägen, eller om man skall vara bunden till en viss utfartsväg.

Detta är huvudskälet, men myndigheterna framhålla också andra skäl, såsom att dessa lägenheters ungskogsbestånd skulle äventyras och att lägenhetsinnehavarna icke skulle hava några barn, som vore lämpliga att övertaga gården, samt att Hansson i Aspegården skulle idkat olovlig skogsavverkning och icke fullgjort sin dagsverksskyldighet. Det är giltigheten av dessa skäl, som utskottet anser hava genom de av motionärerna införskaffade intygen i avsevärd mån förringats. Men det framgår alldeles tydligt, att nämnda intyg icke äro så mycket värda, ty alldeles omedelbart inkom det andra intyg, i vilket intygsgivarna återtaga allt vad de förut sagt och förklarade sig missledda av torparna utom med avseende på barnens antal och längden av den tid, i vilken torpen varit i familjernas ägo.

Då inga ömmande omständigheter föreligga och torparna få sitta kvar till döddagar med dagsverksskyldigheten förändrad till kontant betalning samt torpen på det hela taget utnyttjas bättre i ekonomiskt avseende på detta vis, enligt en av uppskattningsmännens ut-sago. En av dessa tillhör nämligen den utskottsavdelning, som haft att till förbindande behandling handhava denna fråga.

Enligt hans åsikt skulle i händelse av försäljning den ena lägenhetens framtida öde bliva att säljas till ett angränsande större tegelbruk, den andras att styckas till villatomter.

Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition oförändrad i denna punkt.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på förevarande punkt endast yrkats, av greve *Wachtmeister*, *Axel*, att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan i mom. a) men avslå utskottets hemställan i mom. b) och bifalla Kungl. Maj:ts proposition i denna del.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på bifall till greve *Wachtmeisters* yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Övriga punkter.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av dels väckt motion om åvägabringande av utredning i fråga om beredande av kostnadsfri skolmateriel åt barn i folk- och småskolor, dels ock andra kammarens beslut i frågan. Om beredande av kostnadsfri skolmateriel åt barn i folk- och småskolor.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 85, hade herr *Oscar Olsson* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, om, i vilken utsträckning, på vad sätt och efter vilka grunder en samverkan mellan stat och kommun skulle kunna åstadkommas för övertagande helt eller delvis av föräldrarna nu åliggande skyldighet att för sina barn i folk- och småskolan bekosta erforderlig skolmateriel, samt till riksdagen inkomma med de förslag, som utredningen kunde föranleda.

Med anledning av inom andra kammaren i samma ämne väckta motioner, nr 95, av herrar *Vennerström* och *Hage*, nr 96, av herr *Berggren* m. fl., och nr 198, av herr *Eriksson* i Grängesberg m. fl., hade nämnda kammare på hemställen av sitt första tillfälliga utskott för sin del beslutit att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utreda, på vilket sätt och efter vilka grunder en samverkan mellan stat och kommun skulle kunna åstadkommas för övertagande helt eller delvis av föräldrarna nu åliggande skyldighet att för sina barn i folk- och småskolan bekosta erforderlig skolmateriel.

Detta beslut hade delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott, och detta utskott hade i föreliggande utlåtande på återopade grunder hemställt,

1) att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut;

2) att första kammaren måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning beträffande dels i vilken omfattning behov förefunnnes av lättnad i de kostnader, som hittills i regel påvilade familjeförsörjare i och för anskaffande av erforderlig materiel åt deras i folkskolan undervisade barn, dels i vilken utsträckning och på vad sätt det kunde befinnas lämpligt och möjligt att av allmänna medel bereda lättnader i dessa kostnader, dels ock huruvida och efter vilka grunder en samverkan härutinnan mellan stat och kommun skulle kunna åstadkommas.

Herr *Eriksson*, *Aaby*: Det är icke utan en viss förvåning man finner, att första kammarens första tillfälliga utskott i år frånträtt den ställning kammaren förut intagit i denna fråga. Förhållandet är nämligen, att utskottet nu begär en förutsättningslös utredning om, i vilken omfattning behov förefinnes av lättnad i de kostnader, som hittills i regel påvila familjeförsörjare i och för anskaf-

*Om beredande
av kostnadsfri
skolmateriel åt
barn i folk-
och småskolor.*

(Forts.)

fande av erforderlig materiel åt deras i folkskolan undervisade barn. Säsom herrarna torde erinra sig, har första kammaren varit med om en sådan utredning, men den skulle endast gälla övertagande helt eller delvis av denna skyldighet i fråga om »obemedlade och mindre bemedlade föräldrar», och för min del kan jag icke förstå, att det finnes något skäl, varför första kammaren nu skulle här frånträda sin förut intagna ståndpunkt. Det kan icke vara meningen, och det kan icke vara önskligt och riktigt, att föräldrar, vilkas tillgångar fullt medgiva dem att bekosta skolmateriel åt sina barn, skola därifrån befrias, och att skyldigheten skall överflyttas på staten. Anse icke herrarna, att det är tillräckliga tendenser ändå att vräka över på staten alla möjliga kostnader. Hittills har man mest inskränkt sig till att kommunala utgifter skola överflyttas på staten, men nu synes det också föreligga strävan att överflytta de enskildas skyldigheter på staten.

Då förhållandet är, att det icke finnes något verkligt skäl, som talar för ett allmänt överflyttande, då föräldrar icke äro i behov därav, utan det är de fattiga föräldrarna det här bör gälla, samt då första kammarens beslut föregående år just gick i den riktningen, ber jag, herr greve och talman, att i korthet få framställa det yrkandet, att i mom. 2 i utskottsutlåtandet framför ordet »familjeförsörjare» inskjutas orden från föregående års utskottsutlåtande »obemedlade och mindre bemedlade». Jag föreställer mig, att kammaren härigenom kommer att inrikta sin framställning mera direkt på vad kammaren önskar, än om kammaren bifaller utskottets utlåtande i oförändrad form.

Herr Borell: Jag uttalade vid denna frågas behandling föregående riksdag mina betänkligheter mot att understöd uti ifrågasvarande hänseende skulle tilldelas även andra än mindre bemedlade och obemedlade, och jag hyser fortfarande betänkligheter i det hänseendet. Utskottet har emellertid av åtskilliga skäl ansett sig icke böra motsätta sig en förutsättningslös utredning. Det är givet, att det ekonomiskt sett icke kommer att spela så stor roll, om även mera bemedlade föräldrars barn få det ifrågasatta understödet, men däremot är det otvivelaktigt, att i skoltekniskt hänseende en viss fördel är förenad därmed. Huvudsakligen av detta skäl har utskottet ansett sig icke böra motsätta sig den föreslagna förutsättningslösa utredningen.

Jag tillåter mig därför yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson, Oscar: Det är en sak till, som ordföranden i utskottet icke berörde, men som jag skulle vilja framhålla gentemot herr Aaby Ericssons resonemang.

Herr Aaby Ericsson utgick ifrån att, om första kammaren följde utskottet, så skulle utredningen bland annat komma att röra sig om huruvida föräldrar, som hade råd att betala skolmaterielen för sina barn, skulle slippa. Men det komme utredningen aldrig att röra sig om. Det är fullkomligt felaktigt att antaga någonting sådant, ty utredningen komme att röra sig om huruvida skolbarnens skol-

böcker och skolmateriel skulle bekostas av det allmänna. Följaktligen komme icke några föräldrar att undslippa att efter råd och förmåga bidra till barnens skolböcker. Men med den väg herr Aaby Ericsson vill gå, skulle resultatet bliva, att först och främst skulle de förmögna föräldrarna få betala skatt till bekostande av andra skolbarns böcker, och sedan skulle de dessutom själva få bekosta sina egna barns skolböcker. Nu är det således, såvitt jag kan se, från utskottets sida fråga om att förhindra en dubbelbeskatning av vissa föräldrar, under det att herr Aaby Ericsson anser, att den dubbelbeskatningen är ingenting att säga om. Det tycker jag för min del också för allt i världen, om det blott vore den saken frågan här gällde. Men nu gäl'er den helt andra saker. Det är inte bara fråga om att skaffa böcker åt skolbarnen, utan också fråga om att, enligt den väg herr Aaby Ericsson vill gå, det skall i folkskolan göras en prövning, som blir ganska kinkig, vilket också utskottet påpekat. På det sättet skall också i skolan införas en ståndsskillnad mellan obemedlade barn och andra barn, som icke heller skulle vara av välgörande natur, enligt vad både utskottet, andra kammaren och skolöverstyrelsen funnit.

Om beredande av kostnadsfri skolmateriel åt barn i folkskolor.
(Forts.)

Det har för övrigt skett mycket sedan i föl beträffande denna fråga. Andra kammaren har icke längre uttalat sig för en förutsättningslös utredning, utan andra kammaren har uttalat sig för en utredning, som absolut vill klippa av möjligheten att gå i den av herr Aaby Ericsson önskade riktningen, vilken möjlighet första kammarens utskottsutlåtande däremot lämnar öppen. Jag har gått med på första kammarens utskotts utlåtande och motionerat i samma riktning också på grund därav, att jag är övertygad därom, att de sakliga skälen komma att tynga så i vågskålen, att det blir andra kammarens väg, man kommer att gå vid utredningen. Om herr Aaby Ericsson är lika övertygad om bärkraften av sina sakliga skäl, kan jag icke förstå, varför han skall vara rädd för en förutsättningslös utredning. Skolöverstyrelsen har icke tagit parti i fråga om första kammarens och andra kammarens ståndpunkt. Men om man nu företager en förutsättningslös och fullt opartisk utredning, som endast tager hänsyn till sakliga skäl, så blir naturligtvis följden den, att de av herr Aaby Ericsson framförda intressena bliva tillgodosedda, i den mån de böra tillgodoses. Om första kammaren här spikar fast, att utredningen icke får gå den vägen, att utredningen icke skall vara förutsättningslös, tycker jag detta är rätt så egendomligt. Vad vinner första kammaren, i fall den kastar omkull utskottets, på skolöverstyrelsens utlåtande grundade förslag? Första kammaren vinner, att denna utredning kan bliva uppskiuten ett år — det är sant — men icke ens herr Aaby Ericsson torde anse, att denna fråga faller nästa gång första kammaren får den till behandling. Om den faller i år, torde man kunna vara tämligen säker på att nästa första kammare icke kommer att besluta en förutsättningslös utredning, utan beslutar i överensstämmelse med vad andra kammaren i år beslutat och förut också beslutat. Det kan ju tyckas, som om det från den synpunkten sett betyder mindre, om första kam-

*Om beredande
av kostnadsfri
skolmateriel åt
barn i folk-
och småskolor.*

(Forts.)

maren i år tvingar andra kammaren att gå med på första kammarens första tillfälliga utskotts betänkande och man således får till stånd en förutsättningslös utredning, eller om man på detta sätt skjuter upp frågan ett år, då det blir en icke förutsättningslös utredning i överensstämmelse med andra kammarens beslut, så att från den synpunkten sett skulle jag med jämnmod se frågan falla. Men det finnes en annan synpunkt, och det är den, att det skulle dröja ett år längre, innan barnen i folkskolan finge den rätt, som i så oändligt många fall skulle underlätta skolarbetet i folkskolan.

Slutligen är det ännu en liten synpunkt. Man skulle kunna säga, att en del föräldrar, vilkas barn icke gå i folkskolan, därigenom skulle få betala skatt för skolmateriel, som deras barn icke få någon glädje av. Men, mina herrar, det är högst åtta procent av de svenska barnen, som icke gå i folkskolan, och det är dessa åtta procent det här gäller. Men denna orättvisa måtte väl kompenseras i betydlig grad av den mycket bättre skolundervisning till billigare pris för föräldrarna, som staten bekostar dessa åtta procent. Följaktligen ber jag, herr talman, då jag finner alla sakliga skäl tala för en förutsättningslös utredning, såsom utskottet föreslagit, få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ericsson, Aaby: Endast några få ord. Jag kan icke neka till att det synes mig, som om den ärade representanten på Närkesbanken denna gång presterat ett försvar för sin åsikt, som för att vara ifrån honom är ovanligt svagt.

Jag ber få framhålla, att han visar en särskilt stor ömhet för dem, som skulle bli dubbelbeskattade, en ömhet, som jag aldrig förut funnit hos honom, när det gällt betydligt större och viktigare beskattningar. För min del ömmar jag icke så mycket i detta fall för dem, som hava god råd att själva betala skolböckerna för sina barn, om de även skulle genom beskattning bidra till betalande av böckerna för fattiga skolbarn, d. v. s. denna hjälp unnar jag gärna de senare.

Sedan talade den ärade talaren om skolöverstyrelsens åsikt, att det vore bekvämast att icke behöva skilja på mer eller mindre bemedlade bland skolbarnen. Jag tror, att man i fråga härom gjort sig skyldig till åtskillig överdrift.

Vidare sade den ärade talaren, att det är så litet lönande för denna döende kammare att i frågan fatta beslut i samma riktning som den gjort förut eller, med ett ord, att stå fast vid sin åsikt, därför att nästa år kunde man vara lugn för att en annan kammare skulle komma, och det nog bleve en kammare som i detta fall skulle följa talarens åsikt. Den ärade talaren får ursäkta, att för det skälet böjer jag mig icke. Så länge jag sitter här, försvarar jag den åsikt jag har, utan tanke på deras åsikter, som komma efter. Här är frågan, huruvida första kammaren skall vidhålla en vid föregående tillfällen uttalad och enligt dess mening alltfört rättfärdig åsikt, oberoende av den omständigheten, att denna åsikt sedermera icke omfattas av en ny kammare. Det är en ren principfråga, det här gäller.

Nu har det sagts, att det skulle bli en förutsättningslös ut-

redning, och därför är den ärade talaren på Närkesbänken med där-
om. Jag misstänker, att när han intog denna ståndpunkt, trodde han
tänkligen säkert, att denna förutsättningslösa utredning skulle ut-
mynna i vad han önskar, d. v. s. bli i överensstämmelse med vad
andra kammaren uttalat, och det förvånar mig icke, att då han anser
den sak han försvarar rättfärdig, han önskar, att den skall segra.
Jag å andra sidan anser, att om vi icke kunna göra något annat,
så kunna vi i det sista vidhålla vår uttalade mening, när vi anse den
vara riktig, och därför får jag, herr talman, fortfarande, ehuru saken
kan synas obetydlig, vidhålla mitt yrkande.

*Om beredande
av kostnadsfri
skolmateriel åt
barn i folk-
och småskolor.*

(Forts.)

Herr Olsson, Oscar: Herr Aaby Ericsson tager fel, då
han säger, att det naturligtvis är samma beslut, som kammaren
fällde förra året, som den nu skulle gå att fatta genom att taga den
formulering, som jag föreslår. Det är det icke. Jag fäster kam-
marens uppmärksamhet på, att under fjolårsdebatten uttalades av
denna kammares ledamöter den åsikten, att den formulering, som låg
i reservationen, just hindrade en förutsättningslös utredning. Man
ansåg, att den formulering, min reservation då hade, var av den art,
att om den antoges, man skulle få en utredning, som band saken för
framtiden, så att denna måste gå på det sätt, som andra kammaren
nu i går beslutit. Just därför har jag formulerat min motion detta
år på sådant sätt, att det icke skulle bli möjligt, att denna utredning
bleve bunden i sådan riktning. Andra kammaren däremot tog upp
den mening, som första kammaren då hade, och andra kammaren har
i år avslagit det förutsättningslösa utredningskrav, som jag med an-
ledning av första kammarens fjolårsdebatt väntat att kammaren nu
skul'e ansluta sig till. Det är icke precis samma sak i år som i fjol.
Detta i anledning av vad majoritetens talare inom denna kammare
vid förra årets riksdag framförde såsom skäl för att ändra utrednings-
kravet.

Vad särskilt beträffar mina förhoppningar, vill jag understryka
vad jag förut nämnt och som möjligen skulle kunna hava fog för
sig även i herr Ericssons ögon, nämligen att om första kammaren
antager utskottsutlåtandet, beror frågans lösning på sakskäl och en-
bart på sakskäl i fråga om vad som är bäst för skolorna. Om herr
Ericsson nu icke tror, att hans sakskäl äro bärande nog, är det led-
samt för hans ståndpunkt. Eftersom jag är övertygad, att jag har
sakskälen på min sida och att utskottet likaså har sakskälen på sin
sida, är det helt naturligt, att jag därför anser, att första kammaren
bör fatta ett beslut, som kan låta sakskälen komma till sin rätt.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade
herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propo-
sitioner komme att framställas särskilt i fråga om vardera punkten
i förevarande utlåtande.

I avseende å punkten 1 hade annat yrkande ej förekommit, än
att utskottets hemställan skulle bifallas.

På gjord proposition bifölls detta yrkande.

Om beredande
av kostnadsfri
skolmateriel åt
barn i folk-
och småskolor.
(Forts.)

Rörande punkten 2, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, av herr *Ericsson, Aaby*, att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan med den ändring, att framför ordet »familjeförsörjare» insköttes »obemedlade och mindre bemedlade».

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *Roos* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första kammarens första tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den av herr *Aaby Ericsson* föreslagna ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda

Ja — 51;

Nej — 40.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle kammarens beslut rörande punkten 2 genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av förordningen om kommunalstyrelse på landet, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 25, angående vissa pensioner och understöd

Punkterna 1—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

I en till riksdagen avlåten proposition, nr 119, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asyler finge, änkor så länge de förbleve i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen

skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital Vilhelm Fritiof Söderströms änka Klara Söderström, född Larsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas tre minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918;

hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital Anders Gustaf Eklunds änka Albertina Josefina Eklund, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 december 1918;

sjukskötaren vid Uppsala hospital och asyl Gustaf Adolf Carlssons änka Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, med 300 kronor och makarnas minderåriga son med 60 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

sjukskötaren vid samma anstalt Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, med 300 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 60 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt

biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital Karl Fritz Valdemar Lindells änka Johanna Sofia Lindell, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått en inom första kammaren under nr 26 av herrar *K. A. Nilson* och *Alfred Petren* väckt motion, vari på anförda skäl hemställdes, att riksdagen måtte bevilja följande pensioner att utgå enligt de grunder, som stadgades i Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa den 15 december 1916;

till skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital V. F. Söderströms änka Klara Söderström och hennes fyra omyndiga barn kronor 765: — att utgå från den 6 oktober 1918;

till skomakeriföreståndaren vid Östersunds hospital A. G. Eklunds änka Albertina Josefina Eklund och hennes fem omyndiga barn kronor 810: — att utgå från den 1 september 1918;

till förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén och hennes två omyndiga barn kronor 750: — att utgå från den 11 november 1918;

till sjukskötaren vid Uppsala hospital Gustaf Adolf Carlssons

Årliga understöd åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler.

Årliga understöd åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyl.

(Forts.)

änka Johanna Ingeborg Carlsson och hennes omyndige son kronor 462: — att utgå från den 14 september 1918; och till sjukskötaren vid Uppsala hospital Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson och hennes två omyndiga barn kronor 495: — att utgå från den 5 oktober 1918.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på andragna grunder hemställt, att riksdagen, med avslag å förevarande motion I: 26, måtte medgiva, att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asyl inge, änkor så länge de förbleve i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen

skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital Vilhelm Fritiof Söderströms änka Klara Söderström, född Larsson, med trehundrafemtio kronor och vart och ett av makarnas tre minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 november 1918;

hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital Anders Gustaf Eklunds änka Albertina Josefina Eklund, född Olsson, med trehundrafemtio kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 december 1918;

sjukskötaren vid Uppsala hospital och asyl Gustaf Adolf Carlssons änka Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, med trehundrafemtio kronor och makarnas minderårige son med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

sjukskötaren vid samma anstalt Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt

biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital Karl Frits Valdemar Lindells änka Johanna Sofia Lindell, född Olsson, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

Herr Nilson, Karl August: Det rör sig här om änkor efter vissa hospitalstjänstemän och deras pensioner. Det är fråga om några tjänstemän, som avlidit under senare delen av förra året. Såsom kammaren har sig bekant, skulle dessa från den 1 januari i år hava inträtt på ordinarie stat, så att om de fått leva till nämnda datum, de fått rättighet till viss pension samt deras änkor och barn även till viss änke- och pupillpension. Nu inträffade, att de avled något tidigare, i september, oktober och november månader

förra året. Och de flesta av dessa rycktes bort av spanska sjukan under utövande av sin tjänst. Såsom bekant grasserade spanska sjukan ganska våldsamt på hospitalens område, och flera tjänstemän där, som hade med patienterna att göra, rycktes bort allt för tidigt. Nu har medicinalstyrelsen för sin del gjort framställning till Kungl. Maj:t om pensioner åt de efterlevande änkorna och barnen. De belopp medicinalstyrelsen föreslagit återfinnas på sidan 13 i betänkandet och hava upptagits i den motion, som är under-tecknad av mig och hr Petrén, till hela beloppet. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att å dessa belopp 5 % skulle avräknas på grund av felande inbetalning av sista kvartalets pensionsavgifter. Emellertid har Kungl. Maj:t ansett, att dessa personer icke hava rätt till en sådan pension, och utskottet betonar på samma sätt, att det icke kan lägga medicinalstyrelsens beräkningar till grund för sitt förslag. Ja, ingen har påstått, att dessa ifrågavarande personer skulle hava rätt till de pensioner vi föreslagit, men vi hemställa i alla fall till kammaren huruvida icke kammaren kan finna skäligt att lämna de efterlevande änkorna det belopp, som de skulle fått, om deras respektive män levat till den 1 januari i år. Under de svåra förhållanden, varunder de utförde sitt arbete, synes det mig vara för riksdagen en hederssak att bevilja de högre beloppen. Skillnaden är ur statsfinansiell synpunkt obetydlig. I det första fallet föreslår utskottet sammanlagt 650 kronor, i vår motion föreslås 765 kronor. I andra fallet föreslår utskottet 725 och vi 810 kronor. I tredje fallet utskottet 500 kronor och vi 750. I fjärde fallet, utskottet 425 och vi 462 kronor o. s. v.

Jag vill alltså hemställa till kammaren, huruvida icke kammaren skulle finna det lämpligt att bifalla förslaget enligt motionen och medicinalstyrelsens framställning så att dessa efterlevande änkor skulle få samma pension som de hade fått, om deras män hade upplevat den 1 januari innevarande år, och jag hemställer därför om bifall till vår motion.

Herr Hedenstierna: Utskottet har liksom statskontoret och K. Maj:t icke ansett rådligt att i detta fall låta pensionerna utgå enligt innevarande års lönestat, varigenom således den lön vederbörande befattningshavare innehade vid sin dödsdag icke skulle läggas till grund vid pensionens beräkning, och man har ansett detta av principiella skäl. Utskottet har emellertid ställt sig synnerligen välvilligt till motionärernas förslag och föreslår belopp, som närma sig de av motionärerna förordade. Jag tror, att ifrågavarande personer böra vara tillgodosedda med utskottets förslag, och ber att få yrka bifall till utskottets enhälligt gjorda framställning.

Herr Petrén, Alfred: Jag hemställer, att kammaren här ville följa medicinalstyrelsen och motionärernas krav, att till grund för ifrågavarande pensioner måtte läggas den lönestat, som trädde i kraft innevarande år, och således icke, såsom K. Maj:t och ut-

Arliga understöd åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asylor.

(Forts.)

*Ärliga under-
stöd åt änkor
och barn efter
vissa befatt-
ningshavare
vid statens
hospital och
asyler.*

(Forts.)

skottet föreslå, de löner, som uppbyros 1918. Jag kan nämligen icke finna, att det ligger någon fara i att avvika från den princip, som den föregående talaren omnämnde, då den nya lönestaten trätt i kraft från och med detta år och vi således icke kunna komma i den situationen att vidare behandla sådana fall som dessa.

Jag ber för övrigt att få instämma i de synpunkter, som herr Nilson framförde. Det är i alla fall så, att dessa personer under utövande av sitt kall avlidit i en farsot som i mycket stor utsträckning härjat vid statens sjukvårdsinrättningar. Det synes mig således, att man här verkligen borde taga denna humanitära hänsyn och bevilja pensioner, som grunda sig på den nya lönestat, som börjat i år. Vid alla dödsfall, som hädanefter inträffa, få ju på grund av gällande bestämmelser änkorna sina pensioner beräknade enligt denna nya lönestat.

För min del ber jag således att få yrka bifall till motionen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren med bifall till den i ämnet väckta motionen skulle i övrigt bifalla vad utskottet hemställt; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilson, Karl August, begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 25 punkten 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den av herr Karl August Nilson under överläggningen föreslagna ändring.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 20.

Punkterna 11—15.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 26, i anledning av väckta motioner om pension åt f. d. korrekturläsaren i riksdagens tryckeriexpedition G. M. Karlström;

nr 27, i anledning av väckt motion om pension åt förra notarien hos riksdagens andra kammare änkan Andrietta Katarina Lundgren;

nr 28, i anledning av justitieombudsmannens främställning angående förhöjning av de till befordrande av göromålnens gång inom justitieombudsmansexpeditionen m. m. anvisade anslag;

nr 29, i anledning av justitieombudsmannens framställning angående tillfälligt anslag till bestridande av expenser vid justitieombudsmansexpeditionen;

nr 30, i anledning av väckt motion om anslag till maskinskrivarskors anställande vid riksdagen under dess sammanträden; och

nr 31, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig höjning av postavgifterna m. m. ävensom en i ärendet väckt motion. *Ang. tillfällig höjning av postavgifterna m. m.*

I en till riksdagen den 31 januari 1919 avlåten, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 81, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta,

att högsta medgivna vikten för inrikes brev skulle utgöra 500 gram, med rätt för generalpoststyrelsen att utfärda närmare bestämmelser rörande vilka försändelser som med hänsyn till sin form skulle befordras såsom brev;

att befordringsavgifterna för inrikes brev skulle utgå med följande belopp:

för annat brev än lokalbrev:

om brevets vikt icke överstege	20 gram	15 öre
» vikten överstege	20 men icke 125	»	30 »
» » »	125 » » 250	»	45 »
» » »	250 » » 500	»	60 » ;

för lokalbrev:

om brevets vikt icke överstege	20 gram	10 öre
» vikten överstege	20 men icke 125	»	20 »
» » »	125 » » 250	»	30 »
» » »	250 » » 500	»	40 » ;

att befordringsavgiften för inrikes brevkort skulle utgöra:

Ang. tillfällig för enkelt brevkort	10 öre
höjning av » dubbelt »	20 » ;
postavgif- terna m. m.	

(Forts.)

att 11 och 12 §§ i förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter skulle erhålla viss ändrad lydelse;

att befodringsavgiften för annat inrikes korsband än utgivar-korsband eller sådant korsband, som innehölle uteslutande blindskrift, skulle för var vikt av 100 gram eller del därav utgå med 5 öre, när fråga vore om annan försändelse än lokalförsändelse, och med 3 öre, när fråga vore om lokalförsändelse, dock att minsta avgiften skulle utgöra för korsband innehållande affärshandling, 15 öre, när fråga vore om annan försändelse än lokalförsändelse, och 10 öre, när fråga vore om lokalförsändelse, samt för korsband, innehållande varuprov, 10 öre för annan försändelse än lokalförsändelse och 6 öre för lokalförsändelse;

att befodringsavgiften för inrikes korsband, som innehölle uteslutande blindskrift, skulle för var vikt av 500 gram eller del därav, utgöra 5 öre, när fråga vore om annan försändelse än lokalförsändelse, och 3 öre, när fråga vore om lokalförsändelse;

att högsta medgivna vikten för inrikes korsband, innehållande varuprov, och för inrikes korsband, innehållande endast blindskrift, fortfarande skulle utgöra, för det förra slaget av försändelser 350 gram och för det senare försändelseslaget 3 kilogram, samt att högsta vikten för utgivar-korsband fortfarande skulle vara obegränsad, men att högsta medgivna vikten för annat inrikes korsband skulle utgöra 500 gram;

att korrespondent, som samtidigt avlämnade ett större antal andra trycksakskorsband än utgivar-korsband av sins emellan lika vikt och lika format, finge, under de närmare villkor, som generalpoststyrelsen hade att bestämma, vid befodringsavgifternas erläggande åtnjuta rabatt med viss, av Kungl. Maj:t fastställd procent å det avgiftsbelopp, som enligt den vanliga korsbandstaxan skulle utgå;

att avgiften för inrikes postanvisning eller postförskott skulle utgå med följande belopp:

om postanvisnings- respektive postförskottsbeloppet uppginge	
till högst 5 kronor	15 öre
» beloppet överstege 5 men ej 50 kronor	25 »
» » » 50 » » 100 »	35 »
» » » 100 » » 250 »	45 »
» » » 250 » » 500 »	55 »
» » » 500 » » 750 »	65 »
» » » 750 » » 1,000 »	75 » ;

att assurancesavgiften för inrikes försändelse skulle utgå med följande belopp:

för assurancesbelopp av högst 500 kronor	30 öre
» » , som överstege 500 men ej 1,000 kronor	50 »
» » , » » 1,000 » » 100,000 »	50 » för

1,000 kronor med tillägg av 10 öre för varje överskjutande belopp av 500 kronor eller del därav,

för assurancesb'opp, som överstege 100,000 kronor 20 kronor 30 öre för 100,000 kronor med tillägg av 10 öre för varje överskjutande belopp av 1,000 kronor eller del därav;

att det inrikes portot för paket skulle utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som vägde

högst 1 kilogram, med	60 öre
mer än 1 men ej över 3 kilogram med	90 »
» » 3 » » » 5 » »	1 krona 20 »
» » 5 kilogram, med 1 krona 20 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav;	

att för skrymmande paket det ifrågavarande viktportot skulle ökas med 50 procent och att, i fråga om vad med skrymmande paket förstodes, skulle tillämpas bestämmelserna i sådant hänseende enligt gällande internationella paketkonvention, dock med den eller de inskränkningar, som kunde föranledas av särskilda, utav Kungl. Maj:t till efterrättelse inom svenska postverket givna föreskrifter;

att för befordran med post icke skulle mottagas inrikes paket av högre vikt än 5 kilogram, när järnvägsförbindelse funnes mellan paketets avgångs- och adressorter;

att de beslut, som i nu förevarande hänseenden kunde bliva meddelade, skulle träda i kraft den 1 juli 1919, vid vilken tid de av 1918 års lagtima riksdag beslutade tillfälliga höjningarna av postavgifterna skulle upphöra att gälla; samt

att beslutet, utom i vad de avsåge högsta medgivna vikten å vissa försändelser, ändringar i förordningen den 17 juni 1916 ävensom rätt för korrespondent att vid avsändande av ett större antal trycksaksorsband i vissa fall åtnjuta rabatt, skulle lända till efterrättelse al'enast till och med den 31 december 1920.

I anledning av denna proposition hade herr Pers inom första kammaren väckt en motion, nr 148, i vilken hemstälts, att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 81 angående tillfällig höjning av postavgifterna m. m.

Utskottet hade i föreliggande betänkande på anförda grunder hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å herr Pers omförmälda motion, I: 148, samt med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 81 icke kunnat oförändrad bifallas, besluta i enlighet med Kungl. Maj:ts i betänkandet intagna förslag med den ändringen, att i fråga om postbefordran av paket mellan orter, förbundna med järnväg, skulle i stället för den av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen gälla följande:

att inrikes paket, vars inlämnings- och adressorter vore förbundna medelst järnväg, skulle mottagas till postbefordran allenast om paketet vägde högst 10 kilogram och icke vore skrymmande.

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.
(Forts.)

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.
(Forts.)

Reservation hade avgivits av herr *K. A. Nilson*, som ansett, att utskottet i fråga om postbefordran av paket mellan orter, förbundna med järnväg, bort föreslå följande bestämmelse:

»att för befordran med post icke skall mottagas inrikes paket av högre vikt än 10 kilogram, när järnvägsförbindelse finnes mellan paketets avgångs- och adressorter;»

samt att utskottet bort föreslå jämväl den ändringen i Kungl. Maj:ts förslag, att bestämmelsen om rabatt i vissa fall vid avsändande av trycksakskorsband skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»att korrespondent, som samtidigt avlämnar ett större antal andra trycksakskorsband än utgivarkorsband av sins emellan lika vikt och lika format, må enligt närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t äger utfärda, vid befordringsavgifternas erläggande åtnjuta rabatt å det avgiftsbelopp, som enligt den vanliga korsbandstaxan skall utgå».

Herr Nilson, Karl August: Ja, som herrarna nu behagade finna, är vid betänkandet fogad en reservation. Det är endast beträffande några detaljer, som reservationen skiljer sig från utskottets betänkande.

Det har ju ej varit med något synnerligen lätt hjärta, som man gått med på de här föreslagna mycket höga förhöjningarna av postportot. Man har dock funnit sig nödsakad därtill av nödläget, kristidens nödläge. Därför har man i huvudsak gått med på dem, men tager man hänsyn till, att postverket ej är ett affärsföretag i vanlig mening, utan att det är ett kommunikationsföretag med mycket stor kulturell betydelse — och det är en sida av saken, som alldeles icke får lämnas ur räkningen — så måste man också se det föreliggande spørsmålet på ett något annat sätt, än som i utskottsutlåtandet blivit gjort.

Nu gäller tvisten, om jag så må säga, mellan utskottet och mig allenast postbefordran av paket. Kungl. Maj:t har föreslagit, »att för befordran med post icke skall mottagas inrikes paket av högre vikt än 5 kilogram, när järnvägsförbindelse finnes mellan paketets avgångs- och adressorter». Utskottet har utvidgat detta. Det har visserligen ökat den tillåtna vikten till 10 kilogram, men lagt till en sak, nämligen att paket skola mottagas till postbefordran allenast om de ej äro skrymmande. Utskottet fränskiljer alltså alla skrymmande paket, som alltså icke skulle få skickas på posten mellan två stationer, vars båda ändpunkter äro förenade med järnväg. Alltså: när befordran sker genom landsvägspost, kommer man icke från det skrymmande godset, men vid postbefordran per järnväg skulle man komma ifrån de skrymmande paketen. Naturligtvis är det kanske nödvändigt att även här göra en inskränkning. Jag vill ej säga annat. Skrymmande paket ha kanske i något fall tagit posten alltför mycket i anspråk, d. v. s. rätten att skicka sådana paket missbrukats i någon mån, och borttager man denna rätt vid landsvägsbefordran, då kunde något vinnas för postverket, men genom detta vinnes ingenting, ty posten vinner ingenting i ekonomiskt avseende. Postverket

betalar ju sin avgift till järnvägen icke för varje kolli utan i runda summor, och alltså vinner posten ej något i detta hänseende. Därtill komma en hel del andra hänseenden. För det första blir det bara de svenska köpmännen, som drabbas av denna inskränkning. På grund av internationella överenskommelser äro t. ex. de danska köpmännen fullständigt oförhindrade att sända paket hur som helst mellan vilka stationer som helst, som postverket har inom detta land. Likaså de tyska köpmännen naturligtvis men de svenska köpmännen ej.

Nu är det även så, att dessa bestämmelser om skrymmande gods äro mycket egendomliga — »egendomliga» är kanske för mycket sagt, men saken är den, att man kan göra vissa invändningar mot detta. Till »skrymmande gods» hör till exempel en rulle, som är något mer än 150 cm. Alltså en ritning eller en karta, som har mycket stort värde eller stor betydelse, skulle jag på detta sätt ej få skicka mellan två stationer, som ha direkt järnvägsförbindelse. Det är naturligtvis förenat med stora obehag, att så ej får ske. Man kan ej på järnvägen få assurera en sådan försändelse. Med kännedom om, hur mycket som under kristiden förkommit på järnvägen och hur stora svårigheter i avseende å denna befordran det har varit, har det under vissa förhållanden varit nödvändigt att använda posten. Nu blir det omöjliggjort i sådana fall som detta. Ej heller får man försända t. ex. ett metspö, om det är aldrig så lätt och ej skrymmer det allra minsta, om det skulle vara mer än 1 1/2 meter, vilket det ju mycket väl kan vara. Jag hänvisar till vilka stora svårigheter som i detta fall komma att förorsakas i vårt långsträckta land. Därför har man behov av ett annat sätt att skicka sådana saker än med järnväg, ej minst därför att taxorna beträffande ilgodsbefordran äro så synnerligen orimliga. Jag må säga, att det är fullkomligt orimligt att, som järnvägsstyrelsen gjort, höja taxorna på ett sätt, som drabbat köpmännen och icke allenast dem, utan även den köpande allmänheten på ett mycket hårt sätt. Det är ej alls ovanligt, att en ilgodsfrakt kostar mer än varans inköpspris, kanske tre, fyra gånger så mycket som varans värde. Med avseende å posten är det ju, som vi veta, en beräkning för hela landet, men för ilgods är de ju olika bestämmelser för olika avstånd. Det skulle alltså på många områden komma att medföra synnerligen fördyrande transportkostnader, som ej på något sätt egentligen skulle gagna postverket. Och jag kan knappast säga, att det skulle gagna staten heller, men den köpande och säljande allmänheten komme att lida ganska hårt därigenom.

Nu har jag föreslagit, att man skulle gå en medelväg, att man nämligen visserligen skulle höja vikten, som utskottet har föreslagit, till 10 kilogram i stället för som Kungl. Maj:t föreslagit 5 kilogram, men tillåta sådana paket att försändas per post, som väga mindre än 10 kilogram, även om de kunde falla under rubriken i någon mån skrymmande. Man sorterar naturligtvis därigenom bort en massa skrymmande gods, som eljest skulle taga mycket stort utrymme och försvåra sändningen. Jag kan ej finna annat, än att de varit klokast, om utskottet velat gå den vägen, som jag föreslagit, och jag kan ej

Ang. tillfällig
höjning af
postavgif-
terna m. m.]
(Forts.)

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.
(Forts.)

se denna sak på annat sätt än så, att jag måste be att få yrka bifall till reservationen.

Men, herr talman, denna reservation omfattar två punkter. Den första angår dessa paket, varom jag nyss talat. Den andra punkten rör sig om den taxeberäkning, som skall komma att beräknas vid trycksakskorsband. I det fallet har nu Kungl. Maj:t föreslagit, att med befodringsavgifternas erläggande skall tillgå så, att korrespondent, som samtidigt avlämnar ett större antal andra trycksakskorsband än utgivarekorsband av sins emellan lika vikt och lika format, må vid befodringsavgifternas erläggande åtnjuta rabatt med viss av Kungl. Maj:t fastställd procent å det avgiftsbelopp, som enligt den vanliga korsbandstaxan skall utgå, men de närmare villkoren skulle av generalpoststyrelsen bestämmas. Nu har jag för min del ansett, att detta är en viktig principfråga, som riksdagen verkligen borde fästa avseende vid. Riksdagen har lämnat ifrån sig rätt mycket av sin rätt att bestämma över sådana saker som fraktavgifter. Jag hänvisar till, att riksdagen avstått från att på något sätt inverka på järnvägstaxorna. Nu skulle riksdagen lämna ifrån sig rätten att inverka på bestämmandet av taxorna för sådana här korsband. Jag har intet emot, att riksdagen lämnar sin rätt ifrån sig, men då endast till Kungl. Maj:t. Vad jag reagerar mot är, att denna rätt skulle i någon mån lämnas till poststyrelsen. Därför har jag föreslagit, att det skall heta: »närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t äger utfärda». Jag vill betona, att detta är en principfråga, som jag för min del håller hårt på, och jag anser, att riksdagen har all anledning att vara rädd om sin bevillningsrätt i detta fall, och ber därför, herr talman, att få yrka bifall till min reservation i dessa båda punkter.

Herr F o r s s m a n: Herr greve och talman, mina herrar! Då utskottet fann skäligt att utsträcka maximivikten för postpaketet utöver de av Kungl. Maj:t föreslagna 5 kilogrammen till 10 kilogram, ansåg emellertid utskottet, som den föregående ärade talaren nyss anförde, att det var skäl att göra en begränsning i den riktningen, att paket, som vore skrymmande, icke skulle få försändas per post. Möjligheten att sända postpaket har nämligen i hög grad missbrukats. Man har skickat de mest omöjliga och meningslösa föremål per post. Till och med likkistor ha blivit sända som postpaket. Och då man vet, hur begränsade utrymmen posten har till sitt förfogande på järnvägarna — och måste hava, därför att avgifterna till järnvägarna för postkupéerna äro mycket dryga — måste man finna det skäligt, att man icke får skicka paket av vilken omfattning som helst som postpaket. Däremot om järnvägsförbindelse står till buds går det ju an att sända paket som ilgods på järnväg, och det är ju rimligt, att den som sänder besvärliga och voluminösa paket får betala i proportion därtill. Jag kan ej finna annat än att utskottet har fallt fog för sin hemställan, då det upptagit förbud mot sändande per post av skrymmande paket.

Emellertid har reservanten, den föregående ärade talaren, rik-

tat sig mot även en annan bestämmelse i det av utskottet förordade förslaget, nämligen den, att generalpoststyrelsen skulle ha rättighet att bevilja rabatt för försändelser beträffande vissa slags korsband i större mängd, och den föregående ärade talaren ville ha denna rätt överflyttad på Kungl. Maj:t. Ja, men här är ju fråga om en rabatt, som beviljas från fall till fall, och det förefaller mig, som om det vore ganska rimligt, att man ej skall behöva vända sig till Kungl. Maj:t för varje gång sådant förekommer. För övrigt gäller det här övergångsbestämmelser, som skulle ha giltighet endast till och med den 31 december 1920. Jag kan därför ej finna någon anledning att i detta fall frångå Kungl. Maj:ts förslag.

Med anledning av vad jag anfört ber jag, herr greve och talman, att få yrka avslag å reservationen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Widell: Jag kan ej finna annat, än att utskottet genom sitt förslag beträffande paketen har åstadkommit en högst väsentlig försämring av Kungl. Maj:ts proposition. Att vikten utsträcks till 10 kilogram. har jag för min del visserligen ej något att erinra mot, men i stället har utskottet infört ett förbud mot att sända skrymmande paket. Detta medför, såvitt jag kan se, synnerligen stora olägenheter för alla, som ha att försända dylika paket. Jag vill bara taga ett enda exempel. Om länsstyrelsen i Göteborg skall skicka in till civildepartementet en karta över, låt oss säga, ett municipalsamhälle, så skulle, om denna karta är mer än 1 $\frac{1}{2}$ meter lång, länsstyrelsen vara tvungen att skicka den på järnväg. Vidare måste den då försäkras hos något försäkringsbolag, vilket naturligtvis skulle medföra särskilda kostnader och besvär. Jag kan ej finna annat, än att det är fullständigt avvita att ej få använda posten i ett sådant fall. Jag för min del skulle mycket hellre vilja gå med på Kungl. Maj:ts proposition, där vikten är begränsad till 5 kilogram, men där intet förbud mot skrymmande gods är gjort, än gå med på utskottets förslag, som förbjuder allt skrymmande gods, men höjer gränsen till 10 kilogram. Då emellertid intet yrkande om bifall till Kungl. Maj:ts förslag föreligger, skall jag ansluta mig till reservantens yrkande i den förra punkten. Däremot anser jag ej tillräckliga skäl föreligga för att yrka bifall till andra punkten av hans hemställan, och därför ber jag att få yrka bifall till reservantens hemställan endast i första punkten av hans reservation.

Herr Nilson, Karl August: Beträffande det inlägg, som gjordes av en ärad utskottsledamot, herr Forssman ber jag få betona, att såvitt jag fattat saken rätt, så är beträffande denna principfråga om särskilda bestämmelser för rabatts lämnande förhållandet det, att dessa bestämmelser icke ha provisorisk karaktär eller komma att utgöra en tillfällig förordning, utan denna del av förslaget är av bestående natur. Däremot äro naturligtvis dessa bestämmelser om skrymmande gods och paket av tillfällig natur. Och

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.
(Forts.)

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.
(Forts.)

just nu är det ju beträffande paket, såsom jag förut betonat, alldeles nödvändigt, att man icke gör svårigheterna för avsändare eller mottagare större, än som är nödvändigt, och därför anser jag, att man måste gå den väg, som jag har föreslagit. Ja, skulle gärna följt herr Widells anvisning, men jag har trots mig komma utskottet något närmare genom den väg, som jag valde, och jag tror, att om man gör den modifikation, har ju dock poststyrelsen fått en hel del paket bortsorterade, nämligen alla, som väga över 10 kilogram, så att om de andra skulle vara i någon mån skrymmande, skulle det icke ha någon betydelse. Bestämmelserna om skrymmande gods kunna herrarna finna på sid. 18 i betänkandet. Om herrarna se efter där, så skola herrarna finna, att bestämmelserna äro ganska vaga, och det gör, att poststyrelsen i vissa fall tillåter och i vissa fall icke tillåter gods att gå med, när det är skrymmande. Och framför allt är det just dessa bestämmelser om storleken på paketen, som, när det rör — jag betonar det på nytt — järnvägsförsändningen, absolut icke spela någon roll, men däremot om det rör landsvägsförsändningen naturligtvis kunna spela någon roll. Nu kan man ej komma ifrån skrymmande postpaket vid landsvägsförsändning, och vid sådant förhållande synes det mig fullkomligt onaturligt, att man skall inskränka rätten att skicka sådana annorledes. Därför yrkar jag fortfarande bifall till min reservation. Men, herr talman, jag ber att få precisera mitt förslag så, att det framställles särskild proposition på den förra punkten i min reservation och särskild proposition på den andra punkten därav.

Beträffande andra punkten i min reservation ber jag att än en gång få påpeka, att det tydligen är av en mycket stor principiell betydelse, om riksdagen den ena gången efter den andra släpper ifrån sig bestämmelserna till dessa styrelser, vilka de vara må, den ena gången till den ena och den andra gången till den andra. Dessa villkor, som här äro i fråga, kunna göras av poststyrelsen på sådant sätt, att det blir utan betydelse för den korresponderande allmänheten, men har man lagt det i Kungl. Maj:ts hand, så är det naturligtvis större utsikt till, att det blir rättvisa i detta fall. Därför ber jag få yrka bifall till reservationen jämväl i sista punkten.

Herr Wijk: Postverket har under den senare tiden blivit oskäligt belastat med sådana försändelser, som egentligen bort befordras med järnvägarna. Orsaken härtill är helt enkelt den, att sedan järnvägsfrakterna höjts gång på gång, har förhållandet mellan järnvägsfrakterna på längre avstånd och postavgiften för befordran på samma avstånd blivit så förskjutet till förmån för postverket, att allmänheten börjat i stor utsträckning sända på posten vad som helt naturligt bort skickas på järnvägen. Med hänsyn taget till detta är det, som Kungl. Maj:t föreslår, att maximivikten för postpaket skall sänkas från nuvarande obegränsad vikt till 5 kilogram, vilket motsvarar det internationella maximum. Inom utskottet har gjorts gällande, att denna begränsning skulle i vissa fall medföra olägenheter. Med hänsyn till dessa invändningar har ut-

skottet gått på den linjen, att maximivikten borde sättas till 10 kilogram.

Från generalpoststyrelsen har då hemställts, om icke i så fall någon lättnad kompensationsvis skulle kunna beredas postverket, och föreslagits att skrymmande paket ej skulle få befordras med posten när järnvägsförbindelse finnes mellan paketens avgångs- och adressorter, d. v. s. då dessa paket kunna lika väl skickas med järnvägen som med posten.

Såsom framgår av utskottsbetänkandet på sid. 18 har detta förslag väckt vissa betänkligheter inom utskottet. Man har visserligen ansett, att i stort sett inskränkningen vore mycket skälig, men man har funnit att i vissa enstaka fall det skulle kunna bereda allmänheten olägenhet att ej få skicka även skrymmande paket mellan orter, förbundna med järnväg, och ett sådant fall är det, som från herr Widells sida här nu framförts. Emellertid hava utskottets betänkligheter i detta avseende minskats i hög grad på grund av det förhållandet, att bestämmelsen i fråga endast är provisorisk och avsedd att gälla endast ett år. Utskottet har ansett, att postens intresse att bli av med dessa skrymmande paket är så pass stort, att man kunde vedervåga ett försöksår, för att man därunder skulle få se, om en inskränkning i sådant syfte skulle kunna genomföras utan olägenhet för allmänheten. Skulle det visa sig, att så ej är förhållandet, får riksdagen anledning att taga upp frågan igen. Det är möjligt, att man då kan finna någon kompromissväg genom att i någon mån modifiera definitionen å skrymmande paket, men i dessa avseenden är naturligtvis ett års erfarenhet av vikt, och med hänsyn härtill har utskottet vågat tillstyrka det förslag, som utskottet kommit till, och jag vågar, herr greve och talman, för min del yrka bifall till detsamma.

Herr F o r s s m a n: Herr talman! Jag vill bara säga, att de skäl, som herr Widell anförde gent emot den här av utskottet föreslagna bestämmelsen, synas mig föga vägande. Jag har redan förut i utskottet hört talas om olägenheten av att en karta, som är över en och en halv meter lång, ej skulle vid behov få sändas med posten, men det sändes väl icke så mycket kartor här i landet, att vi endast av den anledningen behöva ändra en bestämmelse, som är av ganska stor betydelse för postverket i andra avseenden.

Herr greve och talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr B o m a n: Herr greve och talman! Inom utskottet förfäktade jag till en början samma uppfattning som kommit till synes i den av herr Nilson avlämnade reservationen i dess förra del. Det syntes mig vara betänkligt att skära av rätten att vidare befordra försändelser som postpaket med en vikt över 5 kilogram, såsom Kungl. Maj:t föreslagit. För närvarande får det sändas paket i vikt ända upp till 50 kilogram. Sändningar med vikt av 5 kilogram förekomma i synnerligt stor omfattning, t. o. m. paket vägan-

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.
(Fors.)

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.

(Forts.)

de över 10 kilogram äro ej sällsynta och utgöra 2 % av hela antalet befordrade postpaket.

Då jag gick med på utskottets förslag, skedde det därför, att bestämmelserna skulle äga bestånd tills vidare endast ett år, så att man under tiden kunde vinna erfarenhet. Man har nämligen flera vägar att komma fram även med de nya bestämmelserna. I fråga om tyngre paket kan man i ett stort antal fall dela upp dem, så att man i stället för ett tyngre kan sända flera lättare paket. Vad de skrymmande paketen beträffar, finnes också i utomordentliga fall den utvägen att förvandla ett skrymmande paket till icke skrymmande genom att öka dess vikt på konstlad väg. Man kan t. ex. packa in en ritning i en metallkapsel, eller man kan lägga in ett tungt föremål i paketet. Det kostar något mer på sådant sätt, men det går för sig, och den olägenhet, som uppstår, beror i hög grad på huru postanstalterna komma att tillämpa de nya bestämmelserna. Man får dessutom ihågkomma, att denna bestämmelse gäller endast paketbefordran mellan sådana platser, där det finns möjlighet att på järnvägens ilgodsexpedition befordra dessa paket med samma lägenhet. samma bantåg, som skulle användas, om de finge sändas som postpaket. Jag tror därför icke, att faran av att antaga utskottets förslag är stor.

Vad andra punkten av herr Nilsons reservation beträffar är jag alldeles övertygad, att i verkligheten sambandet mellan de särskilda villkoren och rabattens storlek måste vara så intimt, att Kungl. Maj:t icke kan pröva det ena utan att samtidigt pröva det andra. Avgörandet kommer i själva verket att ligga i Kungl. Maj:ts hand och icke i poststyrelsens, och det är på den grund, som jag, herr greve och talman, ber att även med avseende å denna andra punkt få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Nilson, Karl August: Jag skall endast be att få påpeka, att den siste ärade talaren har vidrört en öm punkt här igen, då han sade, att de mycket berodde på, hur poststationerna komma att tillämpa bestämmelserna. Det är naturligtvis detta, som är fullkomligt absurt, att det skall bero på poststationernas godtycklighet, om de skola taga mot paket eller icke. Jag kan icke tro, att första kammaren kan anse det vara rimligt, utan naturligtvis skall det finnas bestämmelser härom. Poststyrelsen har icke föreslagit att taga bort skrymmande paket, utan har föreslagit att sätta gränsen till 5 kg. Det har utskottet icke funnit lämpligt utan höjt den tillåtna vikten till 10 kilogram med tillägg, att skrymmande paket icke befordras. Hade man gått generalpoststyrelsens väg, hade det varit bättre. Jag ber, herr talman, att få trycka på det synnerligen stora obehag, som ligger däri, att när man skickar ett sådant paket på järnvägen, man är fullkomligt oviss om dess vidare öde. Man vet icke, när det kommer fram, vet icke, huru det kommer fram, eller ens om det kommer fram. Man vet ingenting om allt detta. Man har sagt, att detta sammanhänger med kristiden. Just under kristiden har det visat sig, att på järnvä-

garna förkommit en sådan mängd gods, att järnvägsstyrelsen fått betala ut åtminstone en miljon kronor för sådant gods. Men här gäller det, att en så viktig sak som en ritning, som icke kan ersättas med pengar, skall nödtvunget bli lämnad åt godtyckligheten vid befördran å järnvägen. Man kan icke på något sätt försäkra sig om, att den kommer fram, vilket man kan på posten genom att assurera försändelsen. Här är det som den ömma punkten ligger. Jag tror, att om herrarna beakta detta, så skola ni befinnas villiga att gå med på reservationen.

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna m. m.
(Forts.)

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder förekommit propositioner komme att framställas särskilt rörande den del av förevarande betänkande, som svarade mot sista punkten av den vid betänkandet fogade reservationen, och därefter särskilt angående betänkandet i övrigt.

I förstnämnda hänseende, fortsatte herr talmannen, hade yrkats *dels* att kammaren skulle bifalla utskottets i betänkandet gjorda hemställan, såvitt densamma innefattade ett tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, att riksdagen skulle besluta, att korrespondent, som samtidigt avlämnade ett större antal andra trycksakskorsband än utgivarkorsband av sins emellan lika vikt och lika format, finge, under de närmare villkor, som generalpoststyrelsen hade att bestämma, vid befodringsavgifternas erläggande åtnjuta rabatt med viss, av Kungl. Maj:t fastställd procent å det avgiftsbelopp, som enligt den vanliga korsbandstaxan skulle utgå, *dels ock* att det förslag härom skulle antagas, som innefattades i den vid betänkandet fogade reservationen, nämligen att bestämmelsen om rabatt i vissa fall vid avsändandet av trycksakskorsband skulle erhålla följande lydelse:

»att korrespondent, som samtidigt avlämnar ett större antal andra trycksakskorsband än utgivarkorsband av sins emellan lika vikt och lika format, må enligt närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t äger utfärda, vid befodringsavgifternas erläggande åtnjuta rabatt å det avgiftsbelopp, som enligt den vanliga korsbandstaxan skall utgå».

Vid sedermera framställda propositioner å dessa yrkanden bifölls utskottets hemställan i nu ifrågavarande del.

Därefter gjorde herr talmannen jämlikt de yrkanden, som framkommit beträffande den av kammaren ännu ej avgjorda delen av förevarande betänkande, propositioner, först på bifall till vad utskottet i denna del hemställt samt vidare på antagande av det förslag i motsvarande del, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilson, Karl August, begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Ang. tillfällig
höjning av
potsavgif-
terna m. m.
(Forts.)

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i den av kammaren ännu ej avgjorda delen av betänkandet nr 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag i denna del, som innefattas i den av herr Karl August Nilson vid betänkandet avgivna reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 48;

Nej — 42.

Herr *Olsson, Oscar*, väckte en motion, nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anslag till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande.

Denna motion hänvisades till statsutskottet.

Herr *Hedenström* avgav en motion, nr 174, angående förhöjda tillfälliga avlöningstillägg åt statsrådets ledamöter och åt rikets landshövdingar.

Denna motion hänvisades, såvitt den rörde jordbruksärende, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Anmälades och bordlades bankoutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minskning av den för riksdagen avsedda upplagan av kommitté- och sakkunnigebetänkanden;

nr 34, angående vissa framställningar om pensioner och understöd; samt

nr 35, angående vissa Kungl. Maj:ts framställningar rörande pensioner och understöd jämte en i ämnet väckt motion.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarrens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 2 nästinstundande april företaga val av ledamöter och suppleanter i de båda särskilda utskott, kamrarna beslutit tillsätta.

Detta förslag antogs.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12,51 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 1 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 74, i anledning av utav Kungl. Maj:t gjord framställning om anslag såsom bidrag till avlönande av assistenter hos lantbruksingenjörer; och

nr 75, i anledning av väckta motioner om uppförande å 1919 års tilläggsstat av anslag till hushållningssällskapen.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till litterära och musikaliska verk, lag om rätt till verk av bildande konst samt lag om rätt till fotografiska bilder ävensom i ärendet väckta motioner; och

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändringar i och tillägg till lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller ävensom i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 78, till Konungen i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

Anmälades och bordlades

andra lagutskottets memorial nr 17, i anledning av remiss dels från riksdagens båda kamrar av Kungl. Maj:ts proposition nr 143, med förslag till lag om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse, och Kungl. Maj:ts proposition nr 156, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 3 § strafflagen, dels

från första kammaren av en i anledning av förstnämnda proposition väckt motion;

Jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till dels förordning om ändrad lydelse av 5, 12 och 23 §§ i stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911, dels förordning med vissa tillfälliga bestämmelser i fråga om skjutsväsendet;

nr 38, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt arrendatorer, torpare och deras vederlikar av utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Nyköping av viss del av kronoegendomen Östra Kungsladugården inom stadens område;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 juni 1913 angående vård av enskildes skogar på Öland;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till kostnader för laga skiften å byn Laisvik samt hemmanen Hällbacken nr 1 och Lövnäs nr 1 eller Rappen i Norrbottens län; och

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Mosjö socken av Örebro län; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i anledning av väckt motion, nr 33 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ordensväsendets avskaffande.

Föredrogos, men bordades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtanden nr 33—35.

Herr *von Essen* väckte en motion, nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 106 angående vissa egnahemsväsendet berörande frågor.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Avgåvos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 176, av herr *Hult*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av den till länslasarettet i Västerås upplåtna mark mot viss nämnda stad tillhörig donationsjord;

nr 177, av herr *Dahl*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för lantmäteristyrelsen m. m.;

nr 178, av herr *Pers*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar;

nr 179, av herr *Dahl* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anslag till undervisning i trädgårdsskötsel; samt

nr 180, av herr *Pers*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anslag till undervisning i trädgårdsskötsel.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 181, av herr *Asplund*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anslag till arbetslöshetens bekämpande;

nr 182, av herr *von Koch*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående ordnande av den kvinnliga sjukvårdspersonalens utbildning m. m.;

nr 183, av herr *Kaijser*, angående statsbidrag för anställande av distriktssjuksköterskor;

nr 184, av herr *Bergqvist*, angående understöd åt enskilda småskoleseminarier;

nr 185, av herr *Bergqvist*, angående tillfällig löneförbättring åt tjänstemän och skrivbiträden vid de ecklesiastiska konsistorierna;

nr 186, av herr *Rooth*, angående tillfällig löneförbättring för häradsskrivarna;

nr 187, av herr *Bellinder* m. fl., angående tillfällig löneförbättring för ordinarie, extra ordinarie och vikarierande lärare vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter;

nr 188, av herr *Alexanderson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 326, angående tillfällig lönereglering för år 1919 för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila förvaltningen;

nr 189, av herr *Alexanderson*, angående tillfällig löneförbättring för skytteanska professorn vid universitet i Uppsala; samt

nr 190, av herr *Alexanderson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 372, angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter.

Avgåvos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 191, av herr *Alexanderson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 345, med förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring;

nr 192, av herr *Lagerkvist*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m.;

nr 193, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m.;

nr 194, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

nr 195, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.;

nr 196, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

nr 197, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m.;

nr 198, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri;

nr 199, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter m. m.; samt

nr 200, av herr *Ekman, Karl Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Herr *Ekman, Karl Johan*, väckte en motion, nr 201, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning.

Denna motion hänvisades till konstitutionsutskottet.

Herr *Kobb* avgav en motion, nr 202, angående ändrade bestämmelser i fråga om beskattning av aktiebolag och solidariska bankbolag samt deras delägare.

Denna motion hänvisades till bevillningsutskottet.

Avgåvos och hänvisades till andra särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 203, av herr *von Sydow*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om begränsning av tiden för bageri- och konditori-arbete; samt

nr 204, av herr *von Sydow* och herr *Ericson, Hans*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,34 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
